

linde sergilemektedir. Kapitalizmin tekelci aşamasının tasvirinde yazar, her ülkedeki işçi sınıfının, çetin mücadeleler içinde «kendi kendine sınıf» durumundan «kendini için sınıf» durumuna gelmesi ve milletlerarası bir sistem haline gelen kapitalizme karşı milletlerarası örgütlenme yoluna gitmesi gibi; tekelci gelişmenin bunalımlara, silâhlanmaya, savaflara, demokrasinin ve özgürlüklerin rafa kaldırılmasına, mazlum halkların ezilip sömürülmesine olan vazgeçilmez eğilimi gibi; sömürge ülkelerin emperyalizmin boyunduruğundan kurtulmak, bağımsızlığa kavuşmak uğrunda ki yenilmez mücadeleleri gibi temel olguları ustalıkla yerine oturtmasını bilmıştır. ■

«MEMLEKETİM» ÜSTÜNE

Geçenlerde, İstanbul sinemalarında, sağcı yönetmen diye tanınan Yücel Çakmaklı'nın bir filmi gösterildi: «Memleketim». Hemen aynı günlerde Erzincan ve Malatya'da olaylar çıktı. Gene aynı günlerde, «Milliyetçi Cephe»ye bağlı partiler, sık sık bir araya geliyorlardı. «Memleketim»i bunların dışında düşünmek mümkün değil. Son yıllarda, hızla politize olmuş kitlelere seslenmek için, sağın ortaya koyduğu bir sinema ürünü.

Filmin konusunu uzun uzun anlatmaya gerek yok. Burjuva aileden gelme bir kızla, yoksul bir Anadolu delikanlısının, Avrupa'da başlayan ve bir Doğu Anadolu şehrinde biten aşklarının hikâyesi. Buraya kadar her şey Yeşilçam kalıplarına uygun. Ama Çakmaklı aşk hikâyesini geriye iterek, ırk, ahlâk, ulusçuluk, tarih üzerine uzun uzun söylevler vermeye kalkınca, karşımıza Hitler Sineması'nın örneklerini hatırlatan bir film çıkıyor. Filmi,

«bir 'Milliyetçi Cephe'linin Avrupa gezisi izlenimleri.» diye açıklamak da mümkün.

Kız, Batılı hippyler gibi yaşıyor, onları yaşama biçimine tutkun; delikanlı, Avrupa'ya, «İslâm gelenekleriyle birleştirmek için bilgi almaya» gitmiş, Anadolu tutkunu. Kızı, aslına, Türklüğe, İslâmlığa geri çevirmek için uğraşiyor. Bu sırada da Avrupa'da dolaşmadık şehir bırakmıyorlar. Viyana, Belgrad, Budapeşte, Münih gibi bir çok şehir önümüzden geçiyor. Delikanlı her şehirde Türk'ün, orada geçmişte neler yaptığını anlatıyor. Tıpkı, o şehirlerin fotoğrafları önünde, elinde değnek, ırkçılık, ulusçuluk, dincilik, ahlâkçılık üzerine konferans veren bir faşist teorisyen gibi. Sonra Yeşilçam sinemasına uygun bir takım olaylardan sonra, kız Türkiye'ye dönüyor. Ezan sesleriyle ve «Udi Hrants» müziğiyle kendine dönmeye başlıyor, acı çekiyor. Yitirdiği aşkını mı; yoksa aslını mı aradığı belli olmadan iş karışıyor. En sonunda marşlarla birlikte Türk bayrağı ve Atatürk yetişiyor, durumu kurtarıyorlar. Özetle, filim Atatürk portresiyle son buluyor.

Dikkat edilirse, Çakmaklı'nın her çeşit gerici unsuru kullandığı göze çarpıyor. Bir bakıyorsunuz Viyana Kuşatması özelemlerinden söz ediyor. Bir başka yerde Türk'ün aslını, ırkını araştırıyor. Daha sonra ezan sesleriyle birlikte koyu bir dinci gibi söylev çekiyor. Bir başka yerde fanatik bir batı düşmanı oluyor. Hakkını yememek gerek: arada emperyalizmin Avrupa'daki fabrikalarında çalışan işçilerimizden bir tek soruyla söz ediyor. Ama cevabını vermiyor. Bütün bunları yasallığa kavuşturmak ister gibi en sonunda da Atatürk'e sarılıyor. Her şeyyle gerici, faşist bir manzara ortaya çıkıyor. Gazetelerde, kitaplarda, kendisiyle yapı-

lan konuşmalarda da bu yaptıkları için, teorik sözler ile sürüyor. Son zamanlarda yaygın olan bir davranışa da uygun bu: Hemen her şeye teorik bir kılıf bulunuyor. Dıştan takma bir teori uyduruluyor. Bu yüzden, kendi dinamiğinden, pratiğiyle birlikte gelişmiş bir teorik sonuç ortaya çıkmıyor.

Çakmaklı emperyalizmi hippylerle açıklamaya girişmiş. Ülkemiz için, Batı, «hippy»ler midir yalnızca? Memleketimizi, emperyalist sömürü olgusundan soyutlayarak tekelci burjuvazinin egemen olduğu üretim tarzını unutturmaya çalışıyor. Sorunları başka yere kaydırarak analizlerle karşımıza çıkıyor. Alt yapı analizi yerine, ulusçu, ahlâkçı, tarihçi, üst yapı analiziyle yola çıkan Çakmaklı, metafizik kuyusunun başında, İpin ucunu kaçırmış, ölçüsünü şaşırılmış, şoven, ırkçı bir noktaya kadar gelmiştir. Kendi içinde başlı başına bir tutarsızlık örneğidir. Atilla Dorsay'la yaptığı bir konuşmada, (Sinematek Derneği yayını) Mehmet Dinler'den Yılmaz Güney'e; Visconti'ye, MSP'den CHP'ye; İslam sosyalizmine göz kırpan, bu karışık, tehlikeli sinema yapısı, saptırıcı bir olgu olarak önümüzde duruyor.

Kısaca, «Memleketim»; ulusal kültüre, üretim tarzının belirlediği sınıfsal yapıyı göz önünde tutarak yaklaşılacağı doğrusunu saptıran, faşizm hazırlayıcısı bir sanat ürünü, egemen sınıfların ideolojisinin peşine takılmış bir filmidir.

Bütün bunlardan sonra bir sabah, Cumhuriyet gibi bir gazetede Atilla Dorsay'ın «Dürüst bir tez filmi: MEMLEKETİM» başlıklı yazısını okuyoruz. (26 Şubat 1975) Dürüst olan nedir? Filmin taşıdığı faşist tez mi? Yoksa bu tezin sinemasal yapısı mı? Dorsay, daha sonra, sinema sanatıyla ilgisiz olmayan, si-

laytlardan oluşmuş bir anlam için, «dört dörtlük bir plastik olgunluk», Yücel Çakmaklı için de, hem sağcı olduğunu, hem de solun kendisiyle diyalog kurabileceğini söylüyor. Bu nasıl bir diyalog olacak, anlaşılmıyor doğrusu.

Dorsay işi daha da ileri götürerek, yazısının bir yerinde, bütün solcu aydınlar adına konuşuyor ve Yücel Çakmaklı'nın karşı çıktığı düşünceye, solcu aydınların karşı çıkmamasının olanaksız olduğunu ileri sürüyor. Dor-

say, solcu aydınların, yıllardır, Yücel Çakmaklı'nın taşıdığı düşünceye karşı, öldürülmelerine kadar varan mücadelelerini unutuyor mu? Ayrıca, marşlarla, Atatürk portreleriyle, miller gösterilerle, hamasi ırkçılık söylemleriyle döşenmiş bir film için, nasıl olur da «film korkutabilecek olan aşırı ve gereksiz bir nasyonalizme bile düşmüyor; ulusalcılığı dozunda, ölçüsünde kullanıyor» diye yazabiliyor? Bunlarla yetinmiyor, «Çakmaklı ve Memleketim filminin temsil ettiği düşünceleri savunan bir sağ'ın

başımızın üstünde yeri var» diye de ekliyor. İnanılır gibi değil.

Atilla Dorsay'ın yazısına neresinden bakarsanız bakın yanlışlarla dolu. Yılmaz Güneş'in «Zavallılar» üzerine o güzel yazıyı yazanla, bu yanlış yazının sahibinin, aynı kişi olduğunu düşününce insan şaşırıyor. Akla, son zamanlarda yaygınlaşan kavram kargaşasına, Atilla Dorsay'ın da bulaşmış olmasından başka bir şey gelmiyor. ■

ALİ HABİB